

Lausunto Pohteen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelman luonnoksesta 2027–2030, syksy 2026

Vastaaja:

-

Vastaus:

08.10.2026, 09.54 - 08.10.2026, 15.14

1. Lausuntoa antavan rooli *

Organisaation puolesta, organisaation nimi:

Hoivatie Oy

2. Lausuntoa antavan yhteystiedot *

Etunimi	Juha
Sukunimi	Tiainen
Sähköposti	juha.tiainen@hoivatie.fi

3.

Lausunto Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelmasta 2027–2030

Hoivatie kiittää mahdollisuudesta lausua Pohteen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelmasta vuosille 2027–2030. Pidämme suunnitelman keskeisiä tavoitteita kannatettavina, erityisesti vaikuttavuuden korostamista, digitaalisten ratkaisujen hyödyntämistä ja pyrkimystä talveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen. Ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen ja taloudellinen kestävyys ovat myös välttämättömiä tavoitteita.

1. TAVOITTEET JA TOIMENPITEET KOTIIN ANNETTAVISSA TALVELUISSA

Talvelurakenteen muutos ei saa heikentää ympärivuorokautisen hoivan saatavuutta

Talvelurakenteen keventämisen tulee perustua asiakkaiden tarpeisiin, ei ensisijaisesti taloudellisiin tavoitteisiin. Muutos ei saa johtaa siihen, että vaativampaa asumista tai ympärivuorokautista talvelua tarvitsevat asiakkaat joutuvat odottamaan talvelua liian pitkään. Jos ympärivuorokautisen asumisen peittävyys laskee, kotiin vietävien talvelujen, kuntoutuksen, teknologisten ratkaisujen ja yhteisöllisten talvelujen on kehityttävä samassa suhteessa.

Hyvinvointiala Hali ry:n selvityksen mukaan ikääntyneet odottivat heinä–joulukuussa 2025 ympärivuorokautista hoivapaikkaa valtakunnallisesti keskimäärin 61 vuorokautta, vaikka yritysten ja järjestöjen hoivakodeissa oli käyttämätöntä kapasiteettia. Hoivatie pyytää, että Pohde hyödyntää alueella jo toimivaa yksityistä ja järjestöjen ympärivuorokautisen asumisen kapasiteettia täysimääräisesti ja ehkäisee osaltaan jonojen syntymisen.

Ostopalveluasuuskien lasku edellyttää huolellista vaikutusten arviointia

Suunnitelman prosenttitavoitteet vaikuttavat suoraan yritysten toimintaan:

Vammaistalvelut: ympärivuorokautisen talveluasumisen ostopalveluasuus laskee 65 %:sta 40 %:iin, yhteisöllisen asumisen 73 %:sta 63 %:iin ja lapsen asumisen tuen 78 %:sta 60 %:iin vuosina 2027–2028. Muutosten ajurina ei voi olla pelkkä talous: asiakkaan oikeus säilyttää nykyiset talvelunsa, kuten asuminen, on turvattava, ja häntä on kuultava.

Lastensuojelu: Pohde perustaa 1–2 uutta lastensuojeluyksikköä Oulun seudulle vuoteen 2028 mennessä, ja ostopalveluasuus laskee 93 %:sta 85–90 %:iin. Muutos vaikuttaa suoraan Oulun seudun sijaishuollon markkinaan, jossa Hoivatie on merkittävä toimija.

Perhehoito sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelut: perhehoidon ostopalveluosuus laskee 27 %:sta 20 %:iin, tehostettu perhetyö poistuu ja ammatillisen tukihenkilötyön osuus laskee 72 %:sta 50–60 %:iin. Perhehoitoa koskevat huomiot on esitetty jäljempänä alueen perhehoidon palveluntuottajien yhteisen lausunnon mukaisesti.

Tuettu asuminen ja mielenterveyspalvelut: Pohde käynnistää tuetun asumisen välivuokrauksen ja lisää omaa tuettua asumista. Myös näiden vaikutukset nykyisiin palveluntuottajiin tulee arvioida.

Hoivatie pyytää arvioimaan systemaattisesti, miten muutokset vaikuttavat yksityisten palveluntuottajien käyttöasteisiin ja taloudelliseen kestävyys, jotta palvelujen saatavuus ja jatkuvuus turvataan myös siirtymävaiheessa.

Oman tuotannon lisäämistä on arvioitava erityisesti myös kustannusvaikuttavuuden kannalta. Hali ry:n selvityksen mukaan lastensuojelun sijaishuollon laitospaikan vuorokausikustannus on ostopalveluna 437 euroa ja hyvinvointialueen omana tuotantona 509 euroa eli noin 16 % korkeampi, ja oman laitostuotannon merkittävä lisääminen edellyttää miljoonaluokan investointeja. Vastaavia kustannusvaikutuksia on odotettavissa myös vammaispalveluissa. Hoivatie toivoo, että monituottajuutta sekä perhepalvelujen ja avohuollon sosiaalityön vahvistamista arvioidaan huolellisesti ennen investointipäätöksiä.

Perhehoidon ostopalveluiden vähentäminen on ristiriidassa perhehoidon kasvutavoitteen kanssa

Hoivatie on mukana myös alueen lastensuojelun perhehoidon palveluntuottajien yhteisessä lausunnossa. Suunnitelman tavoitteena on kasvattaa perhehoidon osuutta suhteessa laitoshoitoon, mutta samalla ostoperhehoitoa vähennetään 27 %:sta 20 %:iin. Vuonna 2025 perhehoidossa oli 485 lasta eli 49,5 % sijoitetuista lapsista (koko maan keskiarvo 53 %), ja nykyiseen tasoon on päästy oman perhehoidon ja palveluntuottajien yhdistelmällä. Ostoperhehoidon vähentäminen tarkoittaisi karkeasti noin 130 lapselle uuden perhehoitopaikan löytämistä Pohteen omista perheistä, vaikka perhehoitajien rekrytointi on jo nyt haaste ja perhehoidon osuuden nostamiseen tarvitaan lisää perheitä.

Hoivatie pyytää, että Pohde:

luopuu ostoperhehoidon vähentämisestä ja rakentaa tavoitteellisen yhteistyön oman toiminnan, järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien välille

etenee perhehoidon kilpailutuksessa ja kertoo sen aikataulun, sillä palveluntuottajat ovat odottaneet kilpailutusta kolme vuotta eikä markkinavuoropuhelun jälkeen ole kuulunut mitään

laskee tuotantotapojen kustannukset avoimesti: palveluntuottajan vuorokausihinta sisältää kaikki kulut, kun hyvinvointialueen omassa toiminnassa hallinto-, tuki- ja asiantuntijakulut jakautuvat organisaation yleiskuluihin

vahvistaa vaativan ja vahvasti tuetun perhehoidon sekä nuorten perhehoidon järjestämistä monituottajamallilla

ohjaa tuotantotapojen vertailua vaikuttavuustiedolla yhtenäisin mittarein, kuten sijoitusten pysyvyys, siirtymät laitoshoitoon, lasten hyvinvointi sekä perhehoitajien pysyvyys ja kokema tuki.

Perhehoidon onnistumista ei tule arvioida sen perusteella, kuka palvelun tuottaa, vaan sen perusteella, kuinka moni lapsi saa kasvaa turvallisessa perheessä ja kuinka pysyviä sijoitukset ovat.

Myönteistä on, että ikäihmisten yhteisöllisen asumisen ostopalveluosuuden tavoitellaan kasvavan 15 %:sta 20–30 %:iin. Tämä tukee Hoivatien kasvustrategiaa ikääntyneiden palveluissa, ja toivomme suunnan vahvistuvan jatkovalmistelussa.

2. TAVOITTEET JA TOIMENPITEET SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUSTEN PALVELUISSA

Hoivatie ei tuota sosiaali- ja terveyskeskusten palveluja, eikä sillä ole tähän kokonaisuuteen yksityiskohtaista lausuttavaa. Palvelujen tulee nivoutua saumattomasti ikäihmisten, vammaisten sekä lasten ja perheiden palveluihin, jotta asiakkaan palvelupolku pysyy yhtenäisenä palveluntuottajasta riippumatta.

3. TAVOITTEET JA TOIMENPITEET YHTEISISSÄ PALVELUISSA

Vaikuttavuus on palveluiden järjestämisen keskeinen periaate

Suunnitelmassa tulee kuvata nykyistä konkreettisemmin, miten vaikuttavuustietoa hyödynnetään hankinnassa, ohjauksessa

ja seurannassa. Julkisen talouden paineissa pelkkä kustannusten tarkastelu ei riitä: suoritteiden ostamisesta tulee siirtyä vaikuttavuuden ostamiseen yhteisten mittareiden ja tiedolla johtamisen avulla. Toivomme erityisesti yhteiskehittämisen muotoja ja vaikuttavuusperustaista hankintamenettelyä sosiaalipalvelujen jatkokehittämisessä.

Monituottajuutta tulee arvioida vaikuttavuuden, ei tuotantomuodon perusteella

Suunnitelma korostaa monituottajuutta, mutta asettaa useissa palveluissa tavoitteita lisätä omaa tuotantoa ja vähentää ostopalveluja. Järjestämistapaa tulee arvioida ensisijaisesti vaikuttavuuden, laadun, saatavuuden ja kokonaiskustannusten perusteella. Toimiva monituottajamalli lisää joustavuutta ja vähentää hyvinvointialueen investointi- ja henkilöstöriskejä. Palveluseteliä käytettäessä tulee varmistaa asiakkaan todellinen valinnanvapaus.

Hankintamenettelyt ja kattohinnat tulee arvioida yhdenmukaisesti

Suunnitelmaluonnos ei muutoin ota kantaa hankintamenettelyihin tai hinnoitteluun, mutta mainitsee kattohintojen ja hankintamenetelmien uudelleenarvioinnin ikäihmisten ympärivuorokautisessa asumisessa. Hoivatie on aiemmin tuonut esiin, että liian matalat kattohinnat estivät osallistumisen vaativan tuen asiakkaiden ympärivuorokautisen asumisen kilpailutukseen. Vastaava tarkastelu tulee tehdä myös vammaispalveluissa, lastensuojelussa sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen asumispalveluissa. Hankinnoilla tulee turvata aidosti monituottajainen markkina sekä paikallisten ja keski suurten toimijoiden osallistumismahdollisuudet. Uudistunut hankintalaki (voimaan 1.10.2026) ja kiristyvä sidosyksikkövaatimus (1.7.2027) tukevat tätä kehitystä.

Yritysten ja yhteiskunnallisten yritysten rooli tulee tunnistaa vahvemmin

Suunnitelma toteaa yritysten ja kumppaneiden olevan osa vaikuttavien palvelujen kokonaisuutta; yhteistyö tulisi kuvata konkreettisemmin. Pohjois-Pohjanmaalla toimii merkittävä määrä yhteiskunnallisia yrityksiä, joiden tuotto käytetään alueen hyvinvoinnin ja palvelujen kehittämiseen. Palvelumarkkinan konsolidaatio voi kaventaa palveluntuottajakenttää, ellei hankinnoissa huomioida myös keski suuria ja paikallisia toimijoita. Monipuolinen palveluntuottajakenttä parantaa huoltovarmuutta ja ylläpitää tervettä kilpailua.

Digitaalisissa palveluissa huomioitava asiakkaiden erilaiset valmiudet

Hoivatie kannattaa digitaalisten palvelujen ja tekoälyn laajempaa hyödyntämistä. Haavoittuvimmassa asemassa oleville asiakkaille, kuten ikäihmisille ja vammaisille henkilöille, tulee kuitenkin turvata riittävät henkilökohtaiset palvelukanavat.

4. SOTE-JÄRJESTÄMISSUUNNITELMAN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Suunnitelman taloudelliset vaikutukset on arvioitu -18,9 miljoonaksi euroksi vuonna 2027 ja -26,0 miljoonaksi euroksi vuonna 2028. Yli 90 % vaikutuksista kohdistuu kotiin ja arkiympäristöön annettaviin palveluihin eli ikäihmisten, vammaisten sekä lasten ja perheiden palveluihin. Näin suuret sopeutustavoitteet edellyttävät erityistä huolellisuutta, jotta säästöt eivät vaaranna palvelun laatua tai palveluntuottajien taloudellista kestävyyttä. Vaikutuksia saatavuuteen ja laatuun tulee seurata aktiivisesti myös toteutuksen jälkeen.

5. MUUT KOMMENTIT JA NÄKEMYKSET

Hoivatie pitää tavoitteita pääosin oikeansuuntaisina. Erityisen kannatettavia ovat vaikuttavuuden korostaminen, ikäihmisten yhteisöllisen asumisen kasvava rooli, digitaalisten palvelujen hyödyntäminen, ennaltaehkäisyn painottaminen ja palveluketjujen yhtenäistäminen koko hyvinvointialueella.

Jatkokehittämisessä toivomme erityisesti:

monituottajuuden kehityssuuntien esittämistä konkreettisin luvuin vammaispalveluissa, lastensuojelussa sekä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

hankintamenettelyjen ja kattohintojen yhdenmukaista uudelleenarviointia kaikilla palvelualueilla

talousvaikutusten huolellista seuranta

yritysten ja yhteiskunnallisten yritysten kumppanuusroolin vahvistamista

asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden huomioimista palvelurakenteen muutoksissa.

Hoivatie on yhteiskunnallinen yritys ja paikallisesti vahva sosiaalialan toimija Pohjois-Pohjanmaalla: yrityksen tuottama voitto käytetään alueen hyvinvoinnin ja palvelujen kehittämiseen. Kehitämme toimintaamme vaikuttavuusperustaisesti ja tutkimukseen nojaten: käytössämme on vaikuttavuuden mittareita, henkilöstömme osaaminen on korkeatasoista, ja olemme kumppanina alan tutkimus- ja kehittämisverkostoissa. Haluamme olla Pohteelle luotettava ja pitkäjänteinen kumppani, joka tuntee alueen asiakkaat ja olosuhteet, ja osallistumme mielellämme jatkovuoropuheluun vaikuttavien, laadukkaiden ja kustannustehokkaiden palveluratkaisujen kehittämiseksi.